

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Archwilio Cymunedau
Dyddiad y Cyfarfod:	15 Mai 2014
Swyddog Arweiniol:	Pennaeth Tai a Datblygu Cymunedol
Aelodau Arweiniol:	Aelod Arweiniol Cwsmeriaid a Chymunedau ac Aelod Arweiniol Gofal Cymunedol (Gwasanaethau Oedolion a Phlant)
Awdur yr Adroddiad:	Rheolwr Gofal a Chefnogaeth Tai
Teitl:	Cefnogaeth sy'n gysylltiedig â Thai ar gyfer Pobl Hŷn yn Sir Ddinbych

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu'r newidiadau sy'n cael eu gwneud i Wasanaeth Wardeniaid Tai Gwarchod y Cyngor fel canlyniad i newidiadau a gyflwynwyd gan Lywodraeth Cymru yn dilyn Adolygiad Aylwood yn 2010 a chyflwyno Canllawiau Grant Cefnogi Pobl diwygiedig yn 2012. Mae Llywodraeth Cymru wedi'i gwneud yn glir y dylai Cefnogaeth Tai Gwarchod a ariannwyd gan Cefnogi Pobl fod yn rhoi sylw i ail-alluogi ac y dylai fod ar gael i bawb yn y gymuned waeth ble maent yn byw.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Gofynnwyd am yr Adroddiad gan Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Archwilio.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod cynnwys yr adroddiad yn cael ei nodi, a bod yr aelodau yn rhoi sylwadau ac yn cefnogi'r dull gweithredu.

4. Manylion am yr adroddiad.

Arweiniodd yr adolygiad o'r Rhaglen Cefnogi Pobl yng Nghymru at wneud yr argymhelliad canlynol mewn perthynas â gwasanaethau Pobl Hŷn.

"Argymhellir y dylai'r meini prawf cymhwyso ar gyfer pobl hŷn sy'n derbyn arian Cefnogi Pobl fod yn seiliedig ar angen yn hytrach nag oedran neu ddaliadaeth" (Aylward, 2010).

Ym mis Awst 2012 cyflwynwyd Canllawiau'r Rhaglen Cefnogi Pobl i hwyluso gweithredu ar yr argymhellion a wnaed gan Syr Mansel Aylward yn ei adroddiad.

Roedd y "Canllawiau" hyn yn datgan:

- Rhaid i ddarpariaeth gwasanaethau cymorth sy'n gysylltiedig â thai fod yn seiliedig ar anghenion sydd wedi eu dynodi neu eu hasesu, rhaid i'r ddarpariaeth hefyd fod yn hyblyg ac yn canolbwyntio ar y person
- Dylai gwasanaethau Cefnogi Pobl fod yn alluogol ac yn datblygu annibyniaeth yr unigolyn
- Rhaid i'r pecyn cymorth fod yn seiliedig ar gynlluniau cymorth ysgrifenedig sy'n cynnwys asesiadau risg a mesurau rheoli risg
- Mae angen datganiad o feini prawf cymhwyso ar gyfer derbyn gwasanaeth
- Rhaid i gymorth ganolbwyntio ar ganlyniadau gyda nodau cyraeddadwy a rhaid iddynt ddilyn Fframwaith Canlyniadau Cymru Gyfan
- Rhaid i wasanaethau sy'n derbyn cyllid Cefnogi Pobl adrodd i'r Pwyllgor Cydweithredol Rhanbarthol

Gwnaed penderfyniad strategol drwy Raglen Cefnogi Pobl y Cyngor i fabwysiadu argymhellion Syr Aylward gan eu bod yn cyd-fynd ag agenda ail-alluogi'r Cyngor ac yn cyd-fynd â Chynllun MAWR y Cyngor (Canlyniad1: Mae pobl hŷn yn byw bywydau annibynnol a llawn). Dylid nodi, er mai'r Gwasanaethau Tai yw'r landlord a darparwr y gefnogaeth yn nhai gwarchod y Cyngor, mae'r gefnogaeth yn cael ei chomisiynu gan y Gwasanaethau Oedolion ac yn y bôn, darparwr gwasanaeth mewnol yw'r Gwasanaethau Tai. O'r herwydd, nid y Gwasanaethau Tai oedd yr adran a wnaeth y penderfyniad i newid sut y byddai cymorth sy'n gysylltiedig â thai yn cael ei ddarparu ar gyfer pobl hŷn; ond roeddent yn deall yn llawn ac yn cytuno â'r rhesymau a'r rhesymeg sylfaenol dros yr angen i newid y Gwasanaeth Wardeniaid Tai Gwarchod

Yn draddodiadol, mae'r gwasanaeth Wardeiniaid Tai Gwarchod wedi bod â dull gweithredu a oedd yn gyson i bawb ac roedd tenantiaid tai gwarchod yn derbyn gwasanaeth safonol a oedd yn cyfuno swyddogaethau rheoli tai a chymorth, p'un ai bod angen wedi ei ddynodi ai peidio – e.e. bydda'r Warden yn cysylltu â phob un o denantiaid y tai gwarchod bob bore.

Teimlid bod y dull hwn yn meithrin dibyniaeth yn hytrach nag annibyniaeth - gwneud ar ran rhywun yn hytrach na gwneud ar y cyd â nhw.

Dim ond i bobl a oedd yn byw mewn llety gwarchod o eiddo CSDd yr oedd y "gwasanaeth traddodiadol" ar gael ac roedd yn eithrio pobl a oedd yn byw mewn llety wedi eu rhentu oddi wrth landlordiaid preifat neu gymdeithasau tai, neu bobl a oedd yn berchen-feddianwyr a allai elwa o dderbyn cymorth sy'n gysylltiedig â thai i ddiwallu anghenion a oedd wedi eu dynodi a thrwy hynny gadw eu hannibyniaeth.

Roedd y "gwasanaeth traddodiadol" yn aneffeithlon - yn aml byddai wardeiniaid yn darparu cymorth i bobl nad oedd ei angen ac mewn rhai achosion nad oeddent mewn gwirionedd yn dymuno ei gael.

At hynny, nid oedd yn integreiddio'n effeithiol gyda'r Gwasanaethau lechyd a'r Gwasanaethau Cymdeithasol ac nid oedd yn gwneud cyfraniad sylweddol i'r agenda ail-alluogi, er gwaethaf bod mewn sefyllfa dda i'w wneud hynny pe cawsai ei reoli'n wahanol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae newid y Gwasanaeth Wardeniaid Tai Gwarchod i fod yn wasanaeth cefnogaeth yn ôl yr angen, sy'n niwtral o ran daliadaeth ac yn seiliedig ar anghenion yn cyfrannu'n uniongyrchol at Strategaeth Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Lles y Cyngor, sy'n rhan annatod o Gynllun MAWR y Cyngor (Canlyniad1: Mae pobl hŷn yn byw bywydau annibynnol a llawn). Mae'r newidiadau hyn hefyd yn cefnogi dull Cefnogi Annibyniaeth yn Sir Ddinbych y mae Gwasanaethau Oedolion Sir Ddinbych yn ei weithredu.

Bydd y newidiadau o ran sut y bydd cymorth sy'n gysylltiedig â thai yn cael ei ddarparu i bobl hŷn yn golygu y bydd llawer o drigolion Sir Ddinbych yn gallu aros yn eu cartref eu hunain yn unol â'u dymuniadau a bydd hyn yn cyfrannu at eu lles ac at ansawdd eu bywyd. Nid symud i dai gwarchod yw dymuniad pob person hŷn sydd ag anghenion cymorth. Mae ambell berson hŷn yn byw mewn cymunedau y maent wedi byw ynddynt ers blynnyddoedd lawer ac mae ganddynt gysylltiadau cymdeithasol da ac maent wedi hen ymgartrefu yno ac felly nid ydynt yn dymuno symud oddi yno, fodd bynnag, mae diffyg cymorth priodol yn tanseilio hynny. Mae pobl hŷn eraill, sy'n berchen ar gartrefi cymedrol, sydd ddim yn dymuno symud i dai gwarchod er mwyn diwallu eu hanghenion cymorth gan y byddai hynny'n golygu y byddai'n rhaid iddynt ryddhau'r cyfalaf sydd ynghlwm â'u heiddo i'w galluogi i dalu rhent, ac mae hyn yn disbyddu'r etifeddiaeth ariannol y maent yn dymuno ei gadael i deulu pan fyddant farw.

Nid yw'r newidiadau'n golygu na fydd pobl hŷn sy'n dewis byw mewn llety gwarchod o eiddo Cyngor Sir Ddinbych yn cael cymorth i gynnal eu hannibyniaeth, ond yn hytrach, o dan y trefniadau newydd, os oes ganddynt anghenion cymorth, cânt eu bodloni mewn ffordd sy'n benodol iawn i anghenion yr unigolyn a bydd hyn wedi ei nodi o fewn Cynllun Cymorth, y gallant ddal y Gwasanaethau Tai fel y darparwr cefnogaeth yn atebol iddo.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Bydd y newidiadau i sut y bydd pobl hŷn yn derbyn cymorth sy'n gysylltiedig â thai yn niwtral o ran costau. Mae'r arian Cefnogi Pobl a fu'n ariannu Gwasanaeth Wardeniaid Tai Gwarchod CSDd yn cael ei drosglwyddo i'r gwasanaeth cymorth newydd a fydd yn cael ei ddarparu gan Wasanaethau Cymunedol a Thai, Cyngor Sir Ddinbych a adwaenir fel Cefnogi Byw'n Annibynnol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r asesiad a wnaed o effaith y penderfyniad ar gydraddoldeb? Dylid cynnwys Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi ei gwblhau fel atodiad i'r adroddiad.

Mae'r newidiadau i'r modd y bydd y cymorth sy'n gysylltiedig â thai yn cael ei ddarparu ar gyfer pobl hŷn yn y dyfodol yn fwy cynhwysol na'r Gwasanaeth Wardeniaid Tai Gwarchod ac ni fydd yn gwahaniaethu yn erbyn nac yn effeithio'n andwyol ar bobl sy'n meddu ar y "nodweddion a ddiogelir" fel y cânt eu diffinio gan

Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi ei atodi fel Atodiad i'r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghori a wnaed gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

Mae'r newidiadau hyn wedi cael eu hystyried yng nghyd-destun Cynllun Comisiynu Lleol Cefnogi Pobl (a elwid gynt yn 'Cynllun Gweithredol Cefnogi Pobl) ers 2009. Ymgynghorir ynglŷn â'r cynllun comisiynu lleol gyda budd-ddeiliaid, defnyddwyr gwasanaeth a'r pwyllgor craffu.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Dylai unrhyw gostau fod wedi eu cynnwys o fewn cyllidebau presennol ac felly nid oes unrhyw oblygiadau ariannol.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Nid oes unrhyw risgiau canfyddedig o newid y ffordd y mae cymorth sy'n gysylltiedig â thai yn cael ei ddarparu ar gyfer pobl hŷn. Yn hytrach, mae risgiau pe na wneir y newidiadau na fydd llawer o bobl hŷn sydd wedi dewis peidio â byw mewn tai gwarchod yn cael y cymorth ail-alluogi ataliol y mae arnynt ei angen i gynnal eu hannibyniaeth ac o ganlyniad byddai hynny'n cynyddu'r risg iddynt gael eu derbyn yn gynamserol neu'n amhriodol i'r ysbyty neu i gartref gofal nyrsio, cartref gofal preswyl neu sefydliadau tebyg eraill.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Erthygl 6.3.4(c) yng Nghyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu pwerau'r Pwyllgorau Archwilio mewn perthynas â'r materion sy'n cael eu hystyried yn yr adroddiad hwn.

Swyddog Cyswllt:

Pennaeth Tai a Datblygu Cymunedol

Ffôn: 01824 712 955